

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
- SECȚIILE UNITE -

DECIZIA Nr. 15
din 18 februarie 2008

Publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 866 din 22/12/2008

Dosar nr. 70/2007

Sub președinția domnului profesor univ. dr. Nicolae Popa, președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție,

Secțiile Unite ale Înaltei Curți de Casație și Justiție, în conformitate cu dispozițiile art. 25 lit. a) din Legea [nr. 304/2004](#) privind organizarea judiciară, republicată, s-au întrunit pentru a examina recursul în interesul legii, declarat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, cu privire la "interpretarea și aplicarea dispozițiilor [art. 121](#) alin. 1 din Codul de procedură civilă, republicat, cu modificările și completările ulterioare, raportate la prevederile [art. 336](#) alin. 5 din același cod, referitoare la soluționarea cererilor formulate în procedurile necontencioase".

Secțiile Unite au fost constituite cu respectarea dispozițiilor art. 34 din Legea nr. 304/2004, republicată, fiind prezenți 87 de judecători din totalul de 114 aflați în funcție.

Procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a fost reprezentat de procurorul Antoaneta Florea.

Reprezentanta procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a susținut recursul în interesul legii, solicitând admiterea acestuia în sensul de a se decide că cererile necontencioase vor fi soluționate în ședință publică, respectându-se regula de drept comun, potrivit căreia în procesul civil cererile se soluționează în ședință publică, în afară de cazurile în care legea dispune altfel, așa cum stipulează dispozițiile art. 121 alin. 1 din Codul de procedură civilă.

SECȚIILE UNITE,

deliberând asupra recursului în interesul legii, constată următoarele:

În practica instanțelor judecătorești s-a constatat că nu există un punct de vedere unitar cu privire la "interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 121 alin. 1 din Codul de procedură civilă, republicat, cu modificările și completările ulterioare, raportate la prevederile art. 336 alin. 5 din același cod, referitoare la soluționarea cererilor formulate în procedurile necontencioase".

Astfel, unele instanțe de judecată au procedat la soluționarea cererilor necontencioase în camera de consiliu, avându-se în vedere natura lor specifică, respectiv faptul că prin intermediul acestora nu se urmărește stabilirea unui drept potrivit față de o altă persoană.

Alte instanțe, dimpotrivă, au apreciat că în lipsa unei prevederi exprese a legii, cererile necontencioase vor fi soluționate în ședință publică, respectându-se regula de drept comun, potrivit căreia în procesul civil cererile se soluționează în ședință publică, în afară de cazurile în care legea dispune altfel, așa cum se arată în dispozițiile [art. 121](#) din Codul de procedură civilă.

Aceste din urmă instanțe au interpretat și aplicat corect dispozițiile legii.

Rolul primordial al judecătorului este acela de a tranșa cu putere de lucru judecat litigiile care îi sunt supuse spre soluționare.

Totuși activitatea judecătorului nu se încadrează, în toate situațiile, în limitele impuse de necesitatea elaborării unei decizii judiciare.

Adeseori cetățenii se adresează instanțelor judecătorești și pentru soluționarea unor cereri prin care nu se urmărește stabilirea unui drept potrivit față de o altă persoană.

Cartea a III-a a Codului de procedură civilă este consacrată "dispozițiilor generale privitoare la procedurile necontencioase", referindu-se tocmai la cererile pentru dezlegarea cărora este nevoie de mijlocirea instanței, fără însă să se urmărească stabilirea unui drept potrivit față de o altă persoană.

Legea reglementează astfel o procedură diferită de cea privitoare la soluționarea unor litigii și care este cunoscută sub denumirea de procedură necontencioasă, procedură voluntară sau grațioasă.

Instituția este reglementată în [art. 331-339](#) din Codul de procedură civilă și, deși nu are o sferă foarte extinsă de aplicare, este deosebit de utilă, întrucât permite adoptarea unor măsuri cu minime cheltuieli, într-un timp scurt și cu respectarea unor formalități relativ simple.

Procedura necontencioasă se deosebește esențial de procedura de soluționare a litigiilor civile atât datorită materiei supuse judecării, cât și rolului părților în cadrul acestei instituții.

Potrivit art. 331 din Codul de procedură civilă, dispozițiile procedurii necontencioase se aplică în privința cererilor "pentru dezlegarea căroră este nevoie de mijlocirea instanței fără însă să se urmărească stabilirea unui drept potrivit față de altă persoană". Printre cererile care au un asemenea caracter textul menționat enunță exemplificativ "cele privitoare la darea autorizațiilor judecătorești sau la luarea unor măsuri legale de supraveghere, ocrotire ori asigurare".

Din aceste dispoziții procedurale se poate desprinde concluzia că una dintre trăsăturile definitorii ale procedurii necontencioase este tocmai absența unui litigiu spre deosebire de materia contencioasă care se caracterizează, dimpotrivă, tocmai prin existența unui conflict de interese.

Cererea la care se referă art. 331 din Codul de procedură civilă nu trebuie să fie confundată cu actele de simplă administrație judiciară, întrucât prin acestea din urmă se iau totuși unele măsuri de pregătire a judecării sau de rezolvare administrativă a unor probleme, având ca unic scop asigurarea bunei funcționări a serviciului public al justiției (distribuirea aleatorie a cauzelor în diferitele complete, punerea pe rol a unei cereri de chemare în judecată etc.).

Astfel de acte, aparținând președintelui instanței, judecătorului sau instanței, multiple și diverse, nu aparțin nici jurisdicției contencioase, nici procedurii necontencioase, ele formând o categorie aparte întrucât sunt acte de pură administrație judiciară, neinteresând sub aspectul intereselor private, ci numai sub aspectul bunei funcționări a justiției și nu sunt susceptibile de nicio cale de atac.

Procedura grațioasă se realizează de instanțele judecătorești, adică de organele care realizează funcția jurisdicțională, dar activitatea realizată de judecător nu este destinată să soluționeze, cu putere de lucru judecat, un litigiu pendinte între părți cu interese contrarii.

Necesitatea unui control din partea judecătorului asupra actului juridic prezentat de parte este o caracteristică importantă a procedurii necontencioase. Întinderea acestui control este variabilă de la un act la altul, iar verificarea actului și omologarea acestuia de către judecător sunt necesare pentru ca el să producă efectele dorite de parte.

Încredințarea acestei sarcini judecătorului nu este întâmplătoare, ci, dimpotrivă, pe deplin justificată deoarece actele omologate de instanța de judecată intră în circuitul civil.

Încheierea pronunțată în materie grațioasă nu are putere de lucru judecat, dar dobândește forță executorie, ceea ce constituie o caracteristică importantă a actului jurisdicțional.

Această încheiere constituie atât un act administrativ prin natura sa, cât și un act jurisdicțional prin forma și procedura care guvernează emiterea ei.

Cartea a III-a a Codului de procedură civilă prevede că în procedura necontencioasă există, pe de o parte, "dispoziții generale" aplicabile oricăror materii necontencioase, și, pe de altă parte, că există și "dispoziții speciale" aplicabile numai anumitor materii.

Potrivit [art. 338](#) alin. 2 din Codul de procedură civilă, materiile necontencioase cu privire la care legea prevede o procedură specială rămân supuse dispozițiilor speciale, care se vor întregi cu cele prevăzute în cuprinsul cărții de față.

Ele se referă la competența instanței și posibilitatea acesteia de a-și verifica din oficiu competența, elementele cererii necontencioase, regimul juridic al încheierii prin care instanța rezolvă o cerere necontencioasă, calea de atac ce se poate exercita împotriva încheierii prin care se încuviințează cererea necontencioasă, termenul de recurs, persoanele care pot declara recurs și instanța competentă să soluționeze recursul.

Potrivit art. 338 alin. 1 din Codul de procedură civilă, normele privind procedura necontencioasă se întregesc cu dispozițiile de procedură contencioasă, în măsura în care nu sunt potrivnice naturii necontencioase a cererii.

Spre deosebire de recursul declarat împotriva încheierii prin care se încuviințează o cerere necontencioasă, care, potrivit [art. 336](#) alin. 5 din Codul de procedură civilă, se judecă în camera de consiliu, dispozițiile generale privitoare la procedurile necontencioase prevăzute în cartea a III-a a acestui act normativ nu arată dacă judecata în primă instanță a cererii se face în ședință publică sau în camera de consiliu.

În aceste condiții, conform art. 338 alin. 1, sunt aplicabile dispozițiile de procedură contencioasă, respectiv prevederile art. 121, care nu sunt potrivnice naturii necontencioase a cererii.

Ședințele de judecată - precizează [art. 127](#) din Constituția României - sunt publice, afară de cazurile prevăzute de lege.

Publicitatea ședințelor de judecată este consacrată și de art. 12 din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată.

Potrivit [art. 121](#) din Codul de procedură civilă: "Ședințele vor fi publice, afară de cazurile când legea dispune altfel.

Instanța poate să dispună ca dezbaterile să se facă în ședință secretă, dacă dezbaterile publice ar putea vătăma ordinea sau moralitatea publică sau pe părți. În acest caz, părțile vor putea fi însoțite, în afară de apărătorii lor, de cel mult două persoane desemnate de ele.

Hotărârea se pronunță întotdeauna în ședință publică."

Publicitatea dezbaterilor reprezintă unul dintre principiile de bază ale procedurii judiciare și tocmai datorită acestui fapt ea este consacrată și în mai multe documente internaționale ratificate de România.

În acest sens art. 10 din [Declarația](#) Universală a Drepturilor Omului precizează că "orice persoană are dreptul în deplină egalitate de a fi audiată în mod echitabil și public de către un tribunal independent și imparțial care va hotărî fie asupra drepturilor și obligațiilor sale, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptată împotriva sa".

Tot astfel art. 6 pct. 1 din [Convenția](#) europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale prevede că: "orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa.

Hotărârea trebuie să fie pronunțată în mod public, dar accesul în sala de ședință poate fi interzis presei și publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia în interesul moralității, al ordinii publice, ori al securității naționale într-o societate democratică, când interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o cer sau în măsura considerată strict necesară de către tribunal, când datorită unor împrejurări speciale publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției."

O dispoziție asemănătoare este prevăzută și în art. 14 pct. 1 din [Pactul](#) internațional cu privire la drepturile civile și politice.

Cum principiul publicității este un principiu de bază al procesului civil și cum acest principiu nu este potrivit dispozițiilor generale privitoare la procedurile necontencioase prevăzute în cartea a III-a a Codului de procedură civilă, el se aplică și acestor proceduri, cu excepția cazurilor când legea dispune altfel.

Chiar dacă recursul declarat împotriva încheierii prin care se încuviințează cererea necontencioasă se judecă în camera de consiliu, potrivit [art. 336](#) alin. 5 din Codul de procedură civilă, fiind vorba despre o excepție în raport cu principiul publicității, această excepție nu poate fi extinsă sau aplicată prin analogie la judecata în primă instanță a cererilor respective.

Deoarece în cadrul dispozițiilor generale privitoare la procedurile necontencioase nu există nicio normă derogatorie cu privire la judecarea cererilor în camera de consiliu, cu excepția căii de atac a recursului, care urmează regulile prevăzute de art. 336 alin. 5 din Codul de procedură civilă, normă procedurală de strictă interpretare, cererile necontencioase trebuie judecate în primă instanță în ședință publică, potrivit art. 121 alin. 1, afară de cazurile când legea dispune altfel.

În consecință, în temeiul art. 25 lit. a) din Legea [nr. 304/2004](#) privind organizarea judiciară, republicată, precum și al [art. 329](#) alin. 2 și 3 din Codul de procedură civilă, urmează a se admite recursul în interesul legii și a se stabili că dispozițiile [art. 121](#) alin. 1 din Codul de procedură civilă se interpretează în sensul că sunt aplicabile și la judecata, în primă instanță, a cererilor privitoare la procedurile necontencioase, cu excepția cazurilor când legea dispune altfel.

PENTRU ACESTE MOTIVE

În numele legii

D E C I D:

Admit recursul în interesul legii declarat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

Dispozițiile [art. 121](#) alin. 1 din Codul de procedură civilă se interpretează în sensul că sunt aplicabile și la judecata în primă instanță a cererilor privitoare la procedurile necontencioase, cu excepția cazurilor când legea dispune altfel.

Obligatorie, potrivit [art. 329](#) alin. 3 din Codul de procedură civilă.

Pronunțată în ședință publică, astăzi, 18 februarie 2008.

PREȘEDINTELE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE,
prof. univ. dr. NICOLAE POPA

Prim-magistrat-asistent,
Victoria Maftei

